

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
КеАҚ «Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ»

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА»

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
NJSC «L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY»

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТА КҮНІНЕ АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАСЫ:
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫ**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
ПОСВЯЩЕННАЯ ДНЮ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
DEDICATED TO THE DAY OF THE NATIONAL CURRENCY
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

13 ҚАРАША, 2024 АСТАНА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА**

**MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ
ВАЛЮТАСЫ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ
ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»**

**Қазақстан Республиканың ұлттық валюта күніне арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

13 қараша 2024 жыл

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

**Международной научно-практической конференции,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
посвященной дню Национальной валюты Республики Казахстан
13 ноября 2024 год**

COLLECTION OF MATERIALS

**International scientific and practical conference,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan
November 13, 2024**

ASTANA, 2024

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы = Международная научно-практическая конференция «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» = International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» - Астана: – 688 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-82-2

Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы күніне арналған "Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары" тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер өткізген өзекті және проблемалық мәселелер бойынша авторлық зерттеулердің нәтижелері ұсынылған. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сондай-ақ қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырмандардың кең ауқымына арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, посвященный дню национальной валюты Республики Казахстан на тему «НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials from the international scientific and practical conference dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan on the topic "NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES" presents the results of the author's research on current and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master's students and students. The publication is intended for students, master's students, doctoral students, as well as for a wide range of readers involved in current issues of modern science.

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

ISBN978-601-7697-82-2

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

Рецензенттер:

Алина Г.Б. - ҚР БҒМ БҒСБК қауымдастырылған профессоры, Esil University мекемесінің «Бизнес және басқару» факультетінің деканы

Мажитов Д.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ профессоры

Редакциялық алқа:

Жағыпарова А.О. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Экономика факультетінің деканы, Астана қ.

Мақыш С.Б. – экономика ғылымның докторы, профессор, Esil университетінің бірінші проректоры – академиялық мәселелер жөніндегі проректор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ диссертациялық кеңесінің төрағасы, Астана қ.

Бұлақбай Ж.М. – экономика ғылымдарының кандидаты., доцент, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ.

Майдырова А.Б. – экономика ғылымның докторы, профессор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ

Сембиева Л.М. – экономика ғылымның докторы, профессор, ЕҰУ «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Аманова Г.Д. - экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Муталиева Л.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Туризм» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Мухияева Д.М. –Phd докторы қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

ISBN 978-601-7697-82-2

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. – Астана: "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024. – 699

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» . – Астана: НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024. – 699

Works of the International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» . – Astana: NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024. – 699

ISBN 978-601-7697-82-2

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

© "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024
© НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024
© NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024

1. Камбердиева С. С., Цоков К. В., Кудзиева З. А. Монетарная политика государства // Вестник магистратуры. 2022. №6-2 (129). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/monetarnaya-politika-gosudarstva> (дата обращения: 20.10.2024).
2. Алиева Б.М, Жоламанова М.Т., Дарибаева М.Ж. Денежно-кредитное регулирование: учебное пособие, - Алматы, 2017. – с.120
3. Аналитические данные с официального сайта Национального банка Республики Казахстан <https://www.nationalbank.kz/kz>
4. Статистические данные с официального сайта Агентства по статистике РК <https://www.stat.gov.kz/>
5. Хусяинов И.И., Ключко В.А. Влияние ставки рефинансирования на экономику // Вектор будущего. Волгоград. 2023. № 2 (15). С. 56
6. Абиева С.Н., Ильясова Г.Г. Денежно-кредитная и валютная политика Казахстана: современные проблемы и пути совершенств // Вестник университета «Туран». 2021. №4. – с.70-76. <https://doi.org/10.46914/1562-2959-2021-1-4-70-76>

UDC 336.7

ASSESSING THE IMPACT OF THE TENGE ON KAZAKHSTAN'S ECONOMICS LANDSCAPE

Author of scientific project : Zhanalidenova Anel Nurbolovna

Freshman year student ,L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana,
The Republic of Kazakhstan

Faculty of Economics

E-mail: zhanaliden.anelya@bk.ru

Supervisor: Moldashev Nurtai Orazalyuly

Associate Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana,
The Republic of Kazakhstan

Annotation: This research paper analyzes the role of the national currency of the Republic of Kazakhstan – The Tenge – in the economy and its impact on economic stability. The study examines the mechanisms related to the Tenge's impact on inflation levels , exchange rates , exports and imports , as well as the monetary policy conducted by the National Bank.

Аннотация: Бұл ғылыми мақала Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы - теңгенің экономикадағы ролі және оның экономикалық тұрақтылыққа әсерін талдайды. Зерттеуде теңгенің инфляция деңгейіне, валюталық бағамдарға, экспорт пен импортқа әсер ету механизмдері, сондай-ақ Ұлттық банктің жүргізетін ақша-кредит саясаты қарастырылады.

Аннотация: Данная научная статья анализирует роль национальной валюты Республики Казахстан – тенге – в экономике и её влияние на экономическую стабильность. В исследовании рассматриваются механизмы, связанные с воздействием тенге на уровень инфляции, обменные курсы, экспорт и импорт, а также проводимую Национальным банком денежно-кредитную политику.

Keywords: National currency, inflation levels, exchange rate , exports and imports , National Bank , monetary policy

The Kazakh Tenge, national currency of the Republic of Kazakhstan was introduced into circulation by a decree from the President of Kazakhstan on November 15, 1993 . The position and role of the Tenge in the market is not limited to being a payment tool; it is also a crucial factor that defines the country's economic policy and the well-being of its people. The Tenge's effects on inflation, the exchange rate, and international market rates directly influence the development of the

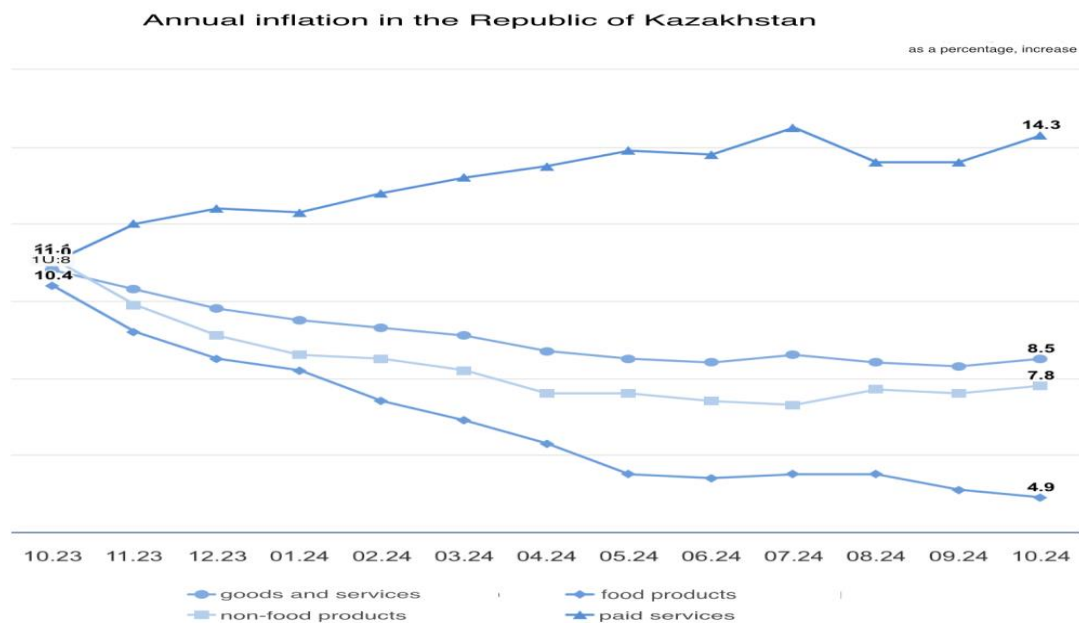
Kazakhstan economy. The economy of Kazakhstan is based on oil, gas, metals , and agricultural products , which means that the exchange rate of the Tenge affects export competitiveness , attracts foreign investment , and influences the living standards of the population.

The mechanisms for combating inflation and regulating the exchange rate of the Tenge are vital for ensuring economic stability. The National Bank adopts various measures to control inflation and stabilize the Tenge's exchange rate. Thus, the role of the Tenge is fundamental to the economic development of Kazakhstan

As the national currency of the Republic of Kazakhstan, the Tenge plays an important role in the country's economic life. Inflation, defined as the continuous rise in the prices of goods and services, directly affects the purchasing power of the Tenge. The inflation rate in Kazakhstan is dependent on global commodity prices, economic policy, and other factors.

Inflation Dynamics

Compared to October 2023, tariffs for cold water increased by 60.3%, central heating by 33.6%, sewage services by 26.9%, electricity by 22.9%, hot water by 18.1%, waste disposal by 16.3%, and gas transported through distribution networks by 11.6%. In terms of regions, in October 2024, inflation was above the average national level in ten regions. Among them, the highest inflation rates were in the city of Astana (10.2%), Mangystau Region (9.7%), and in Almaty and West Kazakhstan Regions (9.4%).(2)

In such cases, the following factors have an impact.

*First, External Factors.*Changes in the prices of global oil and other commodities. For example, the sharp decline in oil prices in 2024 led to the depreciation of the tenge, which contributed to rising inflation.

*Second, Internal Factors.*Economic instability in Kazakhstan, budgetary policy, state programs, and social payments. The depreciation of the tenge reduces consumers' purchasing power and increases the prices of goods.

Third, National Bank Measures. To control inflation, the National Bank of Kazakhstan employs measures such as changing interest rates, conducting currency interventions, and managing reserves. For instance, if inflation levels rise, the National Bank may reduce the money supply in the financial market by raising interest rates, which could help lower inflation.

The National Bank of the Republic of Kazakhstan uses several mechanisms to stabilize the exchange rate of the tenge in the foreign exchange market. These mechanisms are implemented to ensure economic stability, control inflation, and prevent the devaluation of the national currency.

The mechanisms for regulating the tenge's exchange rate are crucial for ensuring the stability of Kazakhstan's economy. Through foreign exchange interventions, changes in interest rates, and reserve management, the National Bank aims to control inflation and maintain the tenge's stability. These mechanisms play a vital role in the development of the economy and the well-being of the population.

Now, let's analyze the impact of these factors on the stability of the tenge.

First, foreign exchange interventions. The National Bank intervenes in the market by buying or selling foreign currency to regulate the tenge's exchange rate. Interventions are used to either lower or raise exchange rate pressure.

Operations for buying (-) or selling (+) cash foreign currency by exchange offices, net. (10)
million tenge

	September 2024year				
	USD	EUR	RUB	GBP	CNY
AMONG THE REPUBLIC	169 561,6	2 939,5	-239,3	304,2	166,9
Astana	9 813,9	-1 847,6	-7 156,4	116,6	82,2
Almaty	46 503,8	430,3	-98,7	157,8	34,6

(10)

Second, the National Bank's Interest Rates. The National Bank conducts monetary policy by changing interest rates. The interest rate is one of the main factors determining the investment climate in the economy, consumer demand, and the level of inflation. For example, in 2024, the National Bank reduced the base rate by 0.5%. According to the latest decision made in November 2023, it was set at 15.75%. With the new decision, the base rate is now fixed at 15.25%. According to the National Bank, future decisions on the base rate will depend on the dynamics of inflation and how closely it aligns with projected trajectories. According to the regulator, annual inflation decreased to 9.8% in December 2023. (10)

This corresponds with the National Bank's forecast. Several factors have contributed to the slowdown in price growth, including monetary policy, the decline in global food prices, and reductions in production costs. Additionally, the government's anti-inflation measures and the impact of last year's high base have played a role.

In cases of rising inflation, the National Bank raises interest rates. Higher rates increase the cost of loans, reducing the borrowing capacity of consumers and businesses, which in turn lowers the money supply in the market. As a result, inflation may decrease. The National Bank continues to adhere to the principle of transparency by fully disclosing information about all operations conducted in the currency market. In the short term, the dynamics of the tenge will depend on market participants' expectations, quarterly tax payments, conditions in global markets, and changes in the geopolitical situation. The National Bank will maintain a flexible exchange rate regime that prevents the accumulation of imbalances and ensures the preservation of gold and foreign exchange reserves.

Third, Reserve Management. The National Bank aims to stabilize the currency market through effective management of its gold and foreign exchange reserves.

"According to preliminary data, the National Bank's gold and foreign exchange reserves increased by 1.2% in January 2020, reaching \$29.3 billion. This was mainly due to operations related to gold and the rise in its value. Preliminary data also indicate that the assets of the National Fund decreased by 1% in a month, amounting to \$61.1 billion. This was due to the allocation of guaranteed transfers to the republican budget," said Baymagambetov at a government meeting.

When the National Bank's reserves are sufficient, it positively impacts the stability of the tenge in the market. A high level of reserves provides additional resources to support the national currency, which enhances investor confidence.(11)

Fourth, the Role of the Tenge in Imports and Exports. The role of the tenge is determined by its impact on the economy through imports and exports.

The tenge's role in exports and imports shapes the structure of the Kazakhstan economy. Kazakhstan is rich in raw materials, with its exports primarily consisting of oil, gas, metals, grain, and agricultural products. A decline in the tenge's exchange rate enhances the competitiveness of domestic products in foreign markets. For instance, if the tenge depreciates against foreign currencies, it becomes cheaper for exporters to sell their goods abroad.

An increase in export volume boosts tax revenues for the state budget, allowing for the funding of social and infrastructure programs.

Conversely, a depreciation of the tenge raises the prices of imported goods, negatively affecting the purchasing power of the population. The rising cost of imports can exacerbate inflation and lead to economic instability.

Changes in imports also impact exports, as Kazakhstan's economy relies on imported raw materials and components for many production processes.

Conclusion

The tenge is a fundamental element of the Kazakhstan economy. Its influence on inflation, exchange rates, exports, and imports is significant. Ensuring the stability of the tenge, controlling inflation, and maintaining economic stability are key tasks for Kazakhstan's socio-economic development. Therefore, government agencies and the National Bank must continue to implement comprehensive measures aimed at stabilizing the tenge.

List of sources used:

1. https://kk.wikipedia.org/wiki/Қазақстан_теңгесі (1)
2. <https://stat.gov.kz/industries/economy/prices/publications/184951/> (2)
3. <https://www.gov.kz/memleket/entities/aktobe-aitekebi/press/news/details/230022> (3)
4. <https://nationalbank.kz/file/download/8943> (4) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1900000203>
5. <https://www.nationalbank.kz/kz/news/informacionnye-soobshcheniya/17041> (5)
6. https://kk.wikipedia.org/wiki/Пайыздық_мөлшерлеме (6)
7. <https://nationalbank.kz/kz/news/informacionnye-soobshcheniya/17094> (7)
8. https://kk.wikipedia.org/wiki/Қазақстан_экономикасы (8)
7. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000511> (9)
8. [Покупка/продажа иностранной валюты | Национальный Банк Казахстана](#) (10)
9. [Мөлшерлемені Ұлттық банк тағы да төмендетті](#) (11)

ӘОЖ 336.1

ӨНІРЛЕРДІҢ БЮДЖЕТ ҚАРАЖАТЫН ПАЙДАЛАНУ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ (АБАЙ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА)

Журтыбаева И.С.

8D04114 «Қаржы» білім беру бағдарламасының докторанты,
Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана қ., Қазақстан Республикасы
E-mail: indira.zhurtybaeva@mail.ru

Бұлақбай Ж.М.

«Қаржы» кафедрасының доценті, э.ғ.к.,
Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана қ., Қазақстан Республикасы
E-mail: bulakbay_zhannat@mail.ru

Федорова И.Ю.

«Қаржылық менеджмент және қаржылық құқық» кафедрасының профессоры, э.ғ.д.,
«Ю. М. Лужков атындағы Мәскеу Үкімет басқармасы Мәскеу қалалық Университеті»
Жоғары білім беретін мемлекеттік дербес білім беру мекемесі, Мәскеу қ., Ресей